

Vec C-329/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

25. máj 2023

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

9. máj 2023

Navrhovateľka v konaní o opravnom prostriedku „Revision“:

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

Ďalší účastník konania:

Dr. W M

Predmet konania vo veci samej

Právo sociálneho zabezpečenia – Samostatná zárobková činnosť v členskom štáte, štáte EHP a treťom štáte – Koordinačné právne predpisy – Právomoc

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Majú sa v situácii, v ktorej občan Európskej únie pracuje súčasne v členskom štáte Európskej únie, štáte Európskeho hospodárskeho priestoru (Lichtenštajnsko) a vo Švajčiarsku, uplatniť predpisy práva Únie o určení uplatniteľného práva v oblasti sociálneho zabezpečenia podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009?

V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku kladná:

2. Má sa nariadenie (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009 v takom prípade uplatniť tak, že uplatniteľnosť právnych predpisov sociálneho zabezpečenia sa má na jednej strane vo vzťahu medzi členským štátom EÚ a členským štátom EHP a na druhej strane vo vzťahu medzi členským štátom EÚ a Švajčiarskom posúdiť oddelene a v dôsledku toho sa má zakaždým vydať osobitné potvrdenie o uplatniteľných právnych predpisoch?

3. Ide o zmenu „príslušnej situácie“ v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia (ES) č. 883/2004, ak sa začne vykonávať činnosť v ďalšom štáte, na ktorý sa vzťahuje toto nariadenie, aj keď z toho ani podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 ani podľa nariadenia (EHS) č. 1408/71 nevyplýva zmena uplatniteľných právnych predpisov a činnosť je vo svojom rozsahu tak druhoradá, že sa ňou dosiahne len okolo 3 % celkového príjmu?

Je v tejto súvislosti relevantné to, či v zmysle druhej otázky ku koordinácii v bilaterálnych vzťahoch dochádza na jednej strane medzi doteraz dotknutými štátmi a na druhej strane medzi jedným z doteraz dotknutých štátov a „ďalším“ štátom?

Relevantné predpisy Únie

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Ďalší účastník konania je rakúskym a lichtenštajnským štátnym príslušníkom, býva v Rakúsku a v období, ktoré je predmetom tohto konania (1. januára 2017 až 31. marca 2018), pracoval ako samostatne zárobkovo činná osoba - lekár - v Rakúsku, Lichtenštajnsku a vo Švajčiarsku. 19 % svojho príjmu dosahoval v Rakúsku, 78 % v Lichtenštajnsku a 3 % vo Švajčiarsku. Činnosť vo Švajčiarsku začal 1. januára 2017. Na základe svojho bydliska v Rakúsku podľa článku 14a ods. 2 nariadenia (EHS) č. 1408/71 predtým jednoznačne podliehal rakúskemu právu sociálneho zabezpečenia.
- 2 Dňa 14. apríla 2020 ďalší účastník konania u navrhovateľky v konaní o opravnom prostriedku „Revision“, Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (Sociálna poisťovňa pre samostatne zárobkovo činné osoby), požiadal o vystavenie formuláru E 101 podľa nariadenia (EHS) č. 1408/71 na obdobie od 1. januára 2017 do 31. marca 2018, z ktorého vyplýva, že pre žiadateľa platí rakúske právo sociálneho zabezpečenia.
- 3 Sociálna poisťovňa si žiadosť vysvetlila ako žiadosť o vystavenie formulára A 1 podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009 a rozhodnutím z 21. októbra ho zamietla s odôvodnením, že síce vo vzťahu k Lichtenštajnsku na základe Dohody o EHP platí nariadenie (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009 [respektíve podľa prechodných ustanovení článku 87 nariadenia (ES) č. 883/2004 nariadenie (EHS) č. 1408/71] a vo vzťahu ku Švajčiarsku na základe Dohody o voľnom pohybe osôb medzi Európskou úniou a Švajčiarskom rovnako nariadenie (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009, avšak pre obsahlu európsku koordináciu chýba zastrešujúca dohoda, v ktorej by boli zahrnuté štáty Európskej únie, EHP a Švajčiarsko. Činnosti ďalšieho účastníka konania v rozhodnom období sa preto oddelene podradia právnym predpisom Rakúska, Lichtenštajnska a Švajčiarska.
- 4 Ďalší účastník konania podal proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok, ktorému Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Rakúsko) rozhodnutím z 28. januára 2022 vyhovel. Uviedol, že ďalšiemu účastníkovi konania sa pre jeho činnosť v Lichtenštajnsku a pre jeho činnosť vo Švajčiarsku v období rozhodnom pre konanie má vystaviť formulár E 101, respektíve A1, podľa ktorého sa na tieto činnosti vzťahuje rakúske právo sociálneho zabezpečenia.

- 5 Podľa Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) ďalší účastník konania najprv jednoznačne podliehal rakúskemu právu sociálneho zabezpečenia; začatím jeho činnosti vo Švajčiarsku je však sporné, či sa naďalej uplatnia doteraz relevantné ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71. Zastrešujúca dohoda sa nevyžaduje. Situácia „činnosť Rakúsko – Lichtenštajnsko“ sa posúdi na základe Dohody o EHP a na situáciu „činnosť Rakúsko – Švajčiarsko“ sa vzťahuje Dohoda o voľnom pohybe osôb.
- 6 V prejednávanej veci sa podľa Dohody o EHP uplatnia ustanovenia nariadenia (ES) č. 883/2004 a ďalší účastník konania podľa prechodných ustanovení tohto nariadenia v súvislosti s paralelnou činnosťou v Rakúsku a v Lichtenštajnsku doteraz podliehal ustanoveniam nariadenia (EHS) č. 1408/71. Začatie činnosti vo Švajčiarsku nie je upravené Dohodou o EHP a nevedie k zmene príslušnej situácie v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia (ES) č. 883/2004. V súvislosti s paralelnou činnosťou v Rakúsku a Lichtenštajnsku sa má preto, ako doteraz, vystaviť potvrdenie E 101, podľa ktorého podlieha povinnosti byť sociálne poistený v Rakúsku.
- 7 Paralelná činnosť vo vzťahu k Rakúsku a Švajčiarsku sa posúdi podľa Dohody o voľnom pohybe podľa článku 13 nariadenia (ES) č. 883/2004. Keďže k podstatnej časti činnosti dochádza v Rakúsku (členskom štáte pobytu), podlieha aj činnosť vo Švajčiarsku rakúskemu právu sociálneho zabezpečenia.
- 8 Proti tomuto rozhodnutiu podala sociálna poisťovňa na Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko) opravný prostriedok „Revision“. Uviedla, že vzniká otázka, ako nariadenie (ES) č. 883/2004, nariadenie (ES) č. 987/2009 a nariadenie (EHS) č. 1408/71 v prejednávanej veci spolu súvisia. Posúdenie Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) je nesprávne, keďže predpisy práva Únie sa vo vzťahu medzi tromi zahrnutými štátmi neuplatnia. Činnosti ďalšieho účastníka konania v relevantnom období preto podliehajú oddelene právnym predpisom Rakúska, Lichtenštajnska a Švajčiarska.
- 9 Ďalší účastník konania k tomu uviedol, že rozhodnutie Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) je v konečnom dôsledku správne, a že situácia sa nemusí rozdeliť do vzťahu Rakúsko-Lichtenštajnsko a do vzťahu Rakúsko-Švajčiarsko. To, či sa uplatní rakúske alebo lichtenštajnské právo sociálneho zabezpečenia, je relevantné len vo vzťahu rakúskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia a lichtenštajnských úradov. Zastrešujúca dohoda nie je potrebná, a nie je ani zrejmé, prečo by sa bez takejto dohody nemalo uplatniť nariadenie (ES) č. 883/2004. Ide o otázku Dohody o EHP spolu s prílohami, a tým nariadenia (ES) č. 883/2004, čo vedie k uplatniteľnosti nariadenia (EHS) č. 1408/71.
- 10 Okrem toho uvádza, že neexistuje klasická situácia s tretím štátom, keďže obe uvedené nariadenia platia aj vo vzťahoch k Lichtenštajnsku a Švajčiarsku (tam na základe Dohody o voľnom pohybe osôb). Bolo by paradoxné, keby sa v dôsledku bilaterálneho vzťahu Švajčiarsko-Lichtenštajnsko zrušila pôsobnosť práva Únie v Rakúsku, kde je toto právo záväzné. Uplatnenie nariadenia (ES) č. 883/2004 ani

nezávisí od existencie zastrešujúcej dohody. Keďže ani v dôsledku činnosti vykonávanej vo Švajčiarsku sa príslušná situácia nemení (v rozsahu 3 % príjmu), pre predmetné obdobie sa zachováva povinnosť sociálneho zabezpečenia v Rakúsku.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 11 Pre členské štáty Únie je otázka uplatniteľných právnych predpisov sociálneho zabezpečenia pre občana, ktorý pracuje vo viacerých štátoch, upravená podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009. Toto koordinačné právo Únie sa za uplatniteľné vyhlásilo dohodami, napríklad Dohodou o EHP alebo Dohodou o voľnom pohybe osôb medzi Európskou úniou a Švajčiarskom aj vo vzťahu k iným štátom. Žiadna z týchto oboch dohôd neobsahuje základ pre zahrnutie toho, aby sa do koordinácie zahrnul príslušník tretej krajiny, a neexistujú ani pravidlá týkajúce sa koordinácie vo vzťahu k iným dohodám, ani zastrešujúca dohoda, ktorá by zahŕňala štáty EHP a Švajčiarsko.

O prvej a druhej otázke

- 12 Keďže neexistuje zastrešujúca dohoda, Dohoda o EHP a Dohoda o voľnom pohybe osôb sa podľa názoru Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) majú posúdiť osobitne a majú sa vystaviť dve osobitné potvrdenia o uplatniteľných predpisoch sociálneho zabezpečenia, teda na jednej strane vo vzťahu Rakúsko-Lichtenštajnsko a na druhej strane vo vzťahu Rakúsko-Švajčiarsko.
- 13 Podľa názoru ďalšieho účastníka konania sa má vzťah Rakúsko-Lichtenštajnsko rovnako posúdiť osobitne, zatiaľ čo vzťah Rakúsko-Švajčiarsko nie je v tomto prípade potrebné rozoberať.
- 14 Podľa názoru sociálnej poisťovne ku koordinácii podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 v spojení s nariadením (ES) č. 987/2009 v tomto prípade vôbec nedôjde.
- 15 Postup Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) sa nezdá byť v súlade s cieľom koordinačného práva, aby sa pre každú osobu v určitom období určil jediný uplatniteľný právny poriadok. Táto zásada jednotnosti znamená tiež, že k stanoveniu uplatniteľných právnych predpisov podľa koordinačného práva nedochádza v súvislosti s činnosťou, ale osobou. Vystavenie dvoch rôznych potvrdení E 101 alebo A1 pre tú istú osobu a rovnaké obdobie neprichádza od začiatku do úvahy.
- 16 V tomto prípade z oboch osobitných posúdení Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) len náhodou vyplývala uplatniteľnosť rakúskych právnych predpisov. V prípade mierne zmenenej situácie by pri osobitnom posúdení len bilaterálnych vzťahov mohlo dôjsť k súčasnej uplatniteľnosti

právnych predpisov rôznych štátov. Aj spôsob posúdenia ďalšieho účastníka konania by nakoniec viedol k tomuto záveru. Pokiaľ by totiž vo vzťahu k Švajčiarsku vznikol spor o uplatniteľných predpisoch, muselo by sa prijať rozhodnutie, ktoré by pravdepodobne bolo v rozpore s určením právnych predpisov uplatniteľných vo vzťahu k Lichtenštajnsku.

- 17 Takémuto záveru sa dá vyhnúť len vtedy, ak by sa z uplatniteľnosti koordinačného práva Únie na základe Dohody o EHP a Dohody o voľnom pohybe osôb so Švajčiarskom odvodilo, že v situácia ako je táto, teda v ktorej sú dotknuté všetky tri štáty, musí koordinácia prebiehať so všetkými štátmi spoločne, a nie oddelene vo vzťahu k jednotlivým bilaterálnym situáciám. Vzhľadom na to, že neexistuje zastrešujúca dohoda však pre to očividne neexistuje právny základ.
- 18 Vnútroštátny súd zastáva názor, že v prejednávanej veci sa z týchto dôvodov ani nepriamo ani priamo neuplatnia koordinačné pravidlá práva Únie. To však neznamená, že dohodou so Švajčiarskom sa uplatniteľnosť koordinačného práva vo vzťahu Rakúsko-Lichtenštajnsko zruší, keďže táto dohoda neobsahuje žiadne pravidlá, ktoré by bránili uplatniteľnosti nariadenia (ES) č. 883/2004. Ich neuplatniteľnosť vyplýva skôr z toho, že ani v nariadení ani v dohode nie je upravená trojstranná situácia a oddelené posúdenie pri uplatnení tohto nariadenia na bilaterálne situácie odporuje zásade jednotnosti.
- 19 Vzhľadom na to, že výklad vnútroštátneho súdu nie je zrejмый do takej miery, aby neponechával priestor pre odôvodnené pochybnosti, prvé dve otázky bolo treba predložiť v prejudiciálnom konaní.

O tretej otázke

- 20 Pokiaľ by sa nariadenie (ES) č. 883/2004 malo uplatniť na prejednanú vec, vzniká otázka, ako sa majú vykladať prechodné ustanovenia v článku 87 ods. 8.
- 21 Až do začatia svojej činnosti vo Švajčiarsku ďalší účastník konania na základe svojho bydliska v Rakúsku podliehal podľa článku 14a ods. 2 nariadenia (EHS) č. 1408/71 jednoznačne rakúskemu právu sociálneho zabezpečenia. Nariadenie (ES) č. 883/2004 neobsahuje porovnateľnú úpravu. Podľa jeho článku 13 ods. 2 v prípade samostatnej zárobkovej činnosti vo viacerých členských štátoch skôr platia právne predpisy členského štátu bydliska len vtedy, ak sa tam vykonáva podstatná časť činnosti; v opačnom prípade platia právne predpisy členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum záujmu. Táto úprava by v prejednávanej veci vlastne viedla k uplatniteľnosti lichtenštajnského práva sociálneho zabezpečenia, avšak z dôvodu prechodných ustanovení článku 87 ods. 8 nariadenia (ES) č. 883/2004 zostáva nateraz uplatniteľné rakúske právo. Začatie dodatočnej samostatne zárobkovej činnosti v ďalšom štáte, ktorý podlieha koordinačnému právu, v rámci ktorej sa dosahovali 3 % celkového príjmu, by v pôsobnosti nariadenia (EHS) č. 1408/71 nemohlo viesť k inej právomoci, keďže podľa jeho článku 14a ods. 2 je relevantný len štát bydliska, pokiaľ sa tam vykonáva časť činnosti. V pôsobnosti nariadenia (ES) č. 883/2004 by činnosť s tak malým

rozsahom rovnako nič nezmenila na uplatniteľnosti právnych predpisov štátu bydliska, v ktorom sa vykonáva podstatná časť činnosti.

- 22 Na základe toho by sa zmena „príslušnej situácie“ v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia (ES) č. 883/2004 mohla zamietnuť, ak k už vykonávanej samostatnej zárobkovej činnosti pribudne len nepatrná samostatná zárobková činnosť v ďalšom štáte, ktorý podlieha koordinačnému právu (a ktorý nie je štátom bydliska), keďže to je pre určenie uplatniteľných právnych predpisov podľa nariadenia (ES) č. 883/2004 a podľa nariadenia (EHS) č. 1408/71 nepodstatné.
- 23 Možno však zastávať aj názor, že ďalšia činnosť v ďalšom štáte, ktorý podlieha koordinačnému právu, určite znamená zmenu príslušnej situácie, keďže teraz je do koordinácie potrebné zahrnúť ďalší štát, aj keby to neviedlo k zmene právomoci. Ak by sme zastávali tento názor, vzniká však otázka, či aj tak nepatrná činnosť ako v prejednávanej veci spôsobí zmenu príslušnej situácie.
- 24 Ak by sa však uplatniteľnosť právnych predpisov sociálneho zabezpečenia vo vzťahu medzi dvoma štátmi EHP mala posúdiť nezávisle od situácie existujúcej vo vzťahu k Švajčiarsku, nemohlo by začatie zárobkovej činnosti vo Švajčiarsku vo vzťahu k posúdeniu vzťahov medzi dvoma štátmi EHP zohrávať žiadnu úlohu. Podľa názoru vnútroštátneho súdu, ktorý sa v tejto súvislosti zhoduje s názorom Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd), by začatie tejto činnosti nemohlo spôsobiť zmenu príslušnej situácie v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia (ES) č. 883/2004.
- 25 Ani odpoveď na túto otázku, spolu s dodatočnou otázkou, sa nezdá byť dostatočne jasná, a preto ju bolo potrebné Súdnemu dvoru predložiť v prejudiciálnom konaní.